

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. декана факультету економіки та управління

Андрій КОЦУР

“ 31 ”

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

“ 31 ”

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій

Святослав РИТЕЛЬ

“ 31 ”

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління і адміністрування
спеціальність – 075 Маркетинг
освітньо-професійна програма – «Маркетинг»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (семестр)
Денна	3	5	28	28	3	8	83	150	5
Заочна	3	5, 6	8	4	-	-	138	150	6

31.01.2023
[Signature]

Тернопіль–2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 075 Маркетинг, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.).

Робочу програму склали завідувач кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, доктор економічних наук, професор Ольга КНЕЙСЛЕР та доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, кандидат економічних наук, доцент Олександр КВАСОВСЬКИЙ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу (протокол № 1 від 28.08.2023 р.).

Завідувач кафедри фінансових
технологій та банківського бізнесу,
д-р екон. наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності
075 Маркетинг, протокол № 1 від 30.08. 2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності,
д-р екон. наук, професор

Тетяна БОРИСОВА

Гарант ОПШ,
канд. екон. наук

Людмила ГАЛЬКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

1. Опис дисципліни «Фінансовий менеджмент».

Дисципліна – «Фінансовий менеджмент»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни: обов'язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 075 Маркетинг	Рік підготовки: денна форма – 3 заочна форма – 3 Семестр: денна форма – 5 заочна форма – 5, 6
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо-професійна програма – «Маркетинг»	Лекції: денна форма – 28 год. заочна форма – 8 год. Практичні заняття: денна форма – 28 год. заочна форма – 4 год.
Загальна кількість годин – 150 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: денна форма – 83 год. заочна форма – 138 год. Тренінг, КПЗ: денна форма – 8 год. Індивідуальна робота: денна форма – 3 год.
Тижневих годин: денна форма – 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Фінансовий менеджмент»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна «Фінансовий менеджмент» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо управління грошовими потоками, власним й позичковим капіталом, необоротними та оборотними активами, прибутком, фінансовими ризиками, реальними й фінансовими інвестиціями підприємства, а також внутрішньфірмового фінансового прогнозування і планування, аналізу форм фінансової звітності, антикризового фінансового управління підприємством.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- з'ясувати сутність, цілі, завдання та функції фінансового менеджменту;
- навчити застосовувати методичний інструментарій управління фінансами підприємств;
- виробити навички управління вхідними та вихідними грошовими потоками на підприємстві;

- сформувати вміння застосовувати системний підхід до управління прибутком, інвестиціями, активами підприємства;
- оволодіти методикою визначення вартості капіталу підприємства та з'ясувати способи оптимізації його структури;
- виробити навички внутрішньофірмового фінансового прогнозування і планування;
- оволодіти методикою аналізу форм фінансової звітності,
- навчити оцінювати фінансові ризики та застосовувати інструменти антикризового управління підприємством.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни.

СК 8. Здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності.

СК13. Здатність планування і провадження ефективної маркетингової діяльності ринкового суб'єкта в кросфункціональному розрізі.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Освітня компонента «Фінансовий менеджмент» пов'язана з освітніми компонентами: «Прикладна математика: вища математика», «Прикладна математика: теорія ймовірності і математична статистика», «Менеджмент», «Підприємництво», «Фінанси».

2.5. Результати навчання.

ПРН 9. Оцінювати ризики провадження маркетингової діяльності, встановлювати рівень невизначеності маркетингового середовища при прийнятті управлінських рішень.

ПРН 10. Пояснювати інформацію, ідеї, проблеми та альтернативні варіанти прийняття управлінських рішень фахівцям і нефахівцям у сфері маркетингу, представникам різних структурних підрозділів ринкового суб'єкта.

ПРН 11. Демонструвати вміння застосовувати міждисциплінарний підхід та здійснювати маркетингові функції ринкового суб'єкта.

3. Програма навчальної дисципліни “Фінансовий менеджмент”.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні засади фінансового менеджменту.

Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту та їхнє значення. Фінансовий менеджмент як система управління фінансами підприємства. Необхідність і умови ефективності фінансового менеджменту.

Мета фінансового менеджменту. Основні завдання фінансового менеджменту. Значення максимізації прибутку і ринкової вартості підприємства для реалізації кінцевих інтересів його власників.

Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту. Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємств. Методи та засоби фінансового менеджменту.

Тема 2. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Методологічні основи побудови системи забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Характеристика моделі фінансової інфраструктури підприємства. Системи і методи внутрішнього фінансового контролю.

Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Фінансова інформаційна база. Показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Зміст фінансової

звітності. Загальні вимоги до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Основні користувачі фінансової інформації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Стратегія і тактика управління грошовими потоками, капіталом, активами, прибутком, фінансовими ризиками, інвестиціями на підприємстві.

Тема 3. ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

Необхідність визначення вартості грошей у часі. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Вплив інфляції на зміну вартості грошей. Ризик і його вплив на зміну вартості грошей.

Нарахування простих і складних процентів.

Майбутня вартість грошей і її зміст. Поняття компаундування. Розрахунок майбутньої вартості грошей з урахуванням ануїтетів. Використання процентного фактора в розрахунках майбутньої вартості грошей.

Теперішня вартість грошей і її зміст. Поняття дисконтування та його застосування. Визначення суми дисконту. Визначення чистого дисконтного доходу. Розрахунок теперішньої вартості ануїтетів. Поточна вартість довічної ренти. Використання процентного фактора в розрахунках теперішньої вартості грошей.

Урахування фактора часу в розрахунках вартості облігацій та акцій.

Тема 4. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

Поняття грошового потоку. Значення грошових потоків у діяльності підприємства. Оптимізація грошових потоків. Види грошових потоків та їх класифікація. Принципи управління грошовими потоками. Складання Звіту про рух коштів.

Вхідні грошові потоки і їх характеристика. Зміст і завдання управління вхідними грошовими потоками. Управління грошовими потоками, пов'язаними з операційною діяльністю. Управління грошовими потоками, пов'язаними з фінансовими операціями.

Управління вихідними грошовими потоками. Зміст і завдання управління вихідними грошовими потоками. Перерахування коштів до бюджету і фондів соціального страхування. Погашення зобов'язань за кредитами та інших боргових зобов'язань.

Планування надходження й використання коштів. Розробка й застосування платіжного календаря.

Тема 5. ВАРТІСТЬ І ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

Сутність капіталу підприємства. Класифікація капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі. Фактори, що впливають на обсяг капіталу. Власний капітал і його формування. Зареєстрований капітал. Пайовий капітал. Резервний капітал. Нерозподілений прибуток. Управління формуванням власного капіталу.

Позичковий капітал. Довгострокові фінансові зобов'язання. Короткострокові фінансові зобов'язання. Кредиторська заборгованість. Управління позичковим капіталом. Управління кредиторською заборгованістю.

Вартість капіталу. Вартість капіталу як міра прибутковості. Норма капіталу. Базова концепція визначення вартості капіталу. Визначення вартості власного капіталу. Вартість акціонерного капіталу. Оцінка позикового капіталу. Оцінка загальної вартості капіталу. Інфляція та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Фінансовий леверидж. Ефект фінансового левериджу.

Структура капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу. Управління структурою капіталу. Оптимізація структури капіталу. Політика підприємства щодо структури капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

Тема 6. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

Склад і структура активів підприємства. Оцінка активів.

Зміст і завдання управління оборотними активами. Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Визначення оптимальної структури дебіторської заборгованості. Забезпечення ефективного контролю за рухом і своєчасним поверненням дебіторської заборгованості. Методи інкасації дебіторської заборгованості. Методи рефінансування дебіторської заборгованості. Управління коштами. Оптимізація залишку коштів підприємства.

Джерела формування оборотних активів підприємства та способи забезпечення їх оптимальної структури. Стратегія фінансування оборотних активів: агресивна модель, консервативна модель, компромісна модель.

Управління необоротними активами підприємства. Управління основними засобами та нематеріальними активами.

Тема 7. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ

Зміст і завдання управління прибутком. Системний підхід до управління прибутком підприємства. Інформаційна база управління прибутком.

Управління прибутком від операційної діяльності. Формування прибутку від основної діяльності. Фактори, що впливають на формування прибутку. Зовнішні та внутрішні фактори. Управління формуванням собівартості. Розрахунок граничної виручки і граничних витрат. Аналіз беззбитковості. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві. Політика максимізації прибутку підприємства. Операційний леверидж.

Управління формуванням прибутку від іншої операційної діяльності. Формування прибутку від фінансових операцій.

Сутність і завдання управління розподілом прибутку. Фактори, що впливають на розподіл прибутку. Система оподаткування підприємств та її вплив на розподіл прибутку.

Управління використанням чистого прибутку. Аналіз використання прибутку. Формування нерозподіленого прибутку. Дивідендна політика.

Тема 8. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

Сутність фінансових ризиків та їх класифікація.

Основні види фінансових ризиків: валютний, депозитний, процентний, інфляційний, інвестиційний, кредитний. Фактори, що впливають на рівень фінансових ризиків. Визначення рівня ризику і його впливу на фінансовий стан підприємства.

Управління фінансовими ризиками. Прогнозування ймовірності настання фінансових ризиків підприємств.

Методи розрахунку ризиків. Економіко-статистичні методи оцінки рівня ризику. Експертні методи оцінки рівня ризику. Аналогові методи оцінки рівня ризику. Премія за ризик та порядок її визначення.

Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків. Страхування ризиків. Хеджування ризиків. Використання механізмів диверсифікації.

Тема 9. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Сутність і класифікація інвестицій. Зміст і завдання управління інвестиціями. Види

інвестицій. Формування інвестиційної політики.

Форми реальних інвестицій і особливості управління ними. Капітальні вкладення. Види інвестиційних проєктів і вимоги до їхньої розробки. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів. Окупність капітальних вкладень та її розрахунок. Особливості управління інноваціями підприємств. Управління реалізацією реальних інвестиційних проєктів. Порядок розробки бюджету капітальних вкладень.

Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Амортизаційна політика підприємства. Інструменти довготермінового фінансування інвестицій. Визначення оптимальної структури джерел фінансування капіталовкладень.

Фінансові інвестиції підприємства. Управління фінансовими інвестиціями. Вкладання коштів у цінні папери. Розміщення коштів на депозитних рахунках. Портфель фінансових вкладень та принципи його формування. Методи оцінки інвестиційного портфеля з урахуванням ризику. Диверсифікація інвестиційного портфеля. Ризикові інвестиції (венчурний капітал).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. *Планування, фінансовий аналіз та антикризове управління у фінансовому менеджменті.*

Тема 10. ВНУТРІШНЬОФІРМОВЕ ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

Фінансове прогнозування та планування в системі фінансового менеджменту. Цілі й завдання внутрішньофінансового фінансового прогнозування та планування.

Методи фінансового прогнозування та планування.

Бюджетування та його сутність. Види бюджетів. Складання бюджетів (кошторисів). Методика розрахунку основних фінансових показників бюджетів.

Оперативне фінансове планування як основа внутрішньофінансового фінансового контролю.

Тема 11. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Призначення й види фінансових звітів. Методи оцінки фінансових звітів. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності підприємства згідно з положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Зміст і завдання аналізу фінансових звітів.

Баланс і його значення для аналізу фінансового стану підприємства. Аналіз динаміки і структури активу та пасиву балансу.

Аналіз Звіту про фінансові результати підприємства. Аналіз Звіту про рух грошових коштів. Критерії і методика оцінки незадовільної структури балансу підприємств.

Система показників фінансового стану підприємства та їх оцінка. Аналіз економічного потенціалу підприємства. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка ліквідності балансу підприємства. Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства і їх оцінка. Показники ринкової ділової активності підприємства.

Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.

Аналіз Звіту про власний капітал.

Тема 12. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Зміст та завдання антикризового фінансового управління підприємством.

Методи прогнозування банкрутства підприємства. Система попередження банкрутства і розробка комплексу запобіжних заходів.

Фінансова санація підприємства як елемент антикризового управління. Досудова санація. Санація за рішенням суду. Менеджмент санації підприємства, його функції та завдання.

Методи фінансування санації підприємства. Управління зовнішніми та внутрішніми джерелами фінансування санації.

Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством та її організаційно-фінансове забезпечення.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни “Фінансовий менеджмент”.

Денна форми навчання

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	Тренінг, КПЗ	ІРС	Контр. заходи
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. <i>Теоретичні засади фінансового менеджменту.</i>						
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	2	2	3	2	–	Поточне опитування
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	2	2	3		–	Поточне опитування
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. <i>Стратегія і тактика управління грошовими потоками, капіталом, активами, прибутком, фінансовими ризиками, інвестиціями на підприємстві.</i>						
Тема 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	2	2	8	3	–	Поточне опитування
Тема 4. Управління грошовими потоками	2	2	8		–	Поточне опитування
Тема 5. Вартість і оптимізація структури капіталу	4	4	8		1	Поточне опитування
Тема 6. Управління активами	2	2	8		–	Поточне опитування
Тема 7. Управління прибутком	2	2	8		–	Поточне опитування
Тема 8. Управління фінансовими ризиками	2	2	8		–	Поточне опитування
Тема 9. Управління інвестиціями	3	3	8		1	Поточне опитування
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. <i>Планування, фінансовий аналіз та антикризове управління у фінансовому менеджменті.</i>						
Тема 10. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	2	2	8	3	–	Поточне опитування
Тема 11. Аналіз фінансових звітів	2	2	8		–	Поточне опитування
Тема 12. Антикризове фінансове управління підприємством	3	3	5		1	Поточне опитування
Разом	28	28	83	8	3	

Заочна форма навчання

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	Тренінг, КПЗ	ІРС	Контр. заходи
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. <i>Теоретичні засади фінансового менеджменту.</i>						
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	–	–	8	–	–	Поточне опитування
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	–	–	8		–	Поточне опитування
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. <i>Стратегія і тактика управління грошовими потоками, капіталом, активами, прибутком, фінансовими ризиками, інвестиціями на підприємстві.</i>						
Тема 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	1	–	12	–	–	Поточне опитування
Тема 4. Управління грошовими потоками	1	–	14		–	Поточне опитування
Тема 5. Вартість і оптимізація структури капіталу	1	2	14		–	Поточне опитування
Тема 6. Управління активами	1	2	16		–	Поточне опитування
Тема 7. Управління прибутком	1	–	12		–	Поточне опитування
Тема 8. Управління фінансовими ризиками	1	–	12		–	Поточне опитування
Тема 9. Управління інвестиціями	1	–	12		–	Поточне опитування
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. <i>Планування, фінансовий аналіз та антикризове управління у фінансовому менеджменті.</i>						
Тема 10. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	1	–	10	–	–	Поточне опитування
Тема 11. Аналіз фінансових звітів	–	–	10		–	Поточне опитування
Тема 12. Антикризове фінансове управління підприємством	–	–	10		–	Поточне опитування
Разом	8	4	138	–	–	

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Фінансовий менеджмент»

денна форма навчання

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 1: Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.

Мета: засвоїти теоретичний базис щодо сутності, цілей, завдань і функцій фінансового менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Необхідність, сутність, цілі та завдання фінансового менеджменту. Принципи фінансового менеджменту.
2. Суб'єкти та об'єкти фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту.
3. Поняття механізму фінансового менеджменту, його елементи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

Тема 2: Система забезпечення фінансового менеджменту.

Мета: засвоїти теоретичні знання щодо функціонування системи забезпечення фінансового менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Поняття організаційного забезпечення фінансового менеджменту, його структура.
2. Характеристика та вимоги до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Користувачі фінансової інформації.
3. Внутрішній фінансовий контроль на підприємстві: зміст і значення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.

Тема 3: Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.

Мета: навчитися розраховувати майбутню та теперішню вартість грошей.

Питання для обговорення:

1. Вартість грошей у часі, необхідність і значення у фінансовому менеджменті.
2. Розрахунок майбутньої вартості грошей. Компаундування, його практичне використання.
3. Розрахунок приведеної (теперішньої) вартості грошей. Дисконтування, його практичне використання.
4. Поняття анuitету (ренти). Звичайна та вексельна рента, їх майбутня і теперішня вартість.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.

Тема 4: Управління грошовими потоками.

Мета: засвоїти знання щодо теоретичних засад управління грошовими потоками на підприємстві, а також застосовувати їх у практичній діяльності при здійсненні управління грошовими потоками.

Питання для обговорення:

1. Поняття грошових потоків, їх види та значення у діяльності підприємства.
2. Управління грошовими потоками на підприємстві: необхідність, зміст, завдання та принципи.
3. Вхідні та вихідні грошові потоки.
4. Етапи управління грошовими потоками на підприємстві.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.

Тема 5: Вартість і оптимізація структури капіталу.

Мета: засвоїти теоретичні і практичні засади управління капіталом на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Капітал підприємства, його сутність, класифікація та компоненти.
 - 1.1. Власний капітал підприємства, особливості його формування.
 - 1.2. Позичковий капітал підприємства, особливості його формування.
2. Визначення потреби в капіталі підприємства.
3. Вартість капіталу підприємства. Розрахунок вартості компонентів і середньозваженої вартості капіталу підприємства. Ефект фінансового левериджу.
4. Структура капіталу підприємства та її оптимізація.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.

Тема 6: Управління активами.

Мета: засвоїти теоретичний базис щодо здійснення управління активами на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Активи підприємства, їх сутність і класифікація.
2. Структура активів підприємства.
3. Управління необоротними активами підприємства.
4. Управління оборотними активами підприємства.
5. Стратегія фінансування оборотних активів підприємств.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.

Тема 7: Управління прибутком.

Мета: засвоїти теоретичні підвалини управління прибутком на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Доходи та витрати підприємства, їхня сутність і класифікація.
2. Прибуток підприємства: сутність, значення та класифікація. Формування прибутку від операційної діяльності підприємства.
3. Зміст і завдання управління прибутком на підприємстві.
4. Операційний аналіз на підприємстві, його ключові елементи.
5. Управління розподілом та використанням прибутку підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.

Тема 8: Управління фінансовими ризиками.

Мета: засвоїти теоретичні основи та практичні аспекти здійснення управління фінансовими ризиками на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Сутність фінансових ризиків підприємства, їх види.
2. Етапи управління фінансовими ризиками підприємства.
3. Статистичні методи оцінки фінансових ризиків підприємства.
4. Методи нейтралізації фінансових ризиків підприємства

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9.

Тема 9: Управління інвестиціями.

Мета: засвоїти теоретичні основи та практичні аспекти здійснення управління інвестиціями на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Сутність інвестицій підприємства, їх класифікація. Джерела та форми фінансування інвестицій.
2. Управління інвестиціями на підприємстві, його зміст і етапи.
3. Реальні інвестиції та особливості управління ними. Методи оцінки інвестиційних проєктів.

4. Управління фінансовими інвестиціями.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10.

Тема 10: Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування.

Мета: вміти здійснювати фінансове планування і прогнозування на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування і планування: зміст, цілі та завдання.
2. Бюджетування на підприємстві, його зміст. Види бюджетів підприємства.
3. Оперативне фінансове планування на підприємстві

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11.

Тема 11: Аналіз фінансових звітів.

Мета: вміти аналізувати фінансову звітність на підприємстві, а також здійснювати її формування.

Питання для обговорення:

1. Зміст, цілі та завдання аналізу фінансової звітності на підприємстві.
2. Аналіз балансу підприємства.
3. Аналіз звіту про фінансові результати підприємства.
4. Аналіз звіту про рух грошових коштів.
5. Аналіз звіту про власний капітал.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12.

Тема 12: Антикризове фінансове управління підприємством.

Мета: засвоїти теоретичні основи антикризового фінансового управління на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Поняття банкрутства підприємства, причини його виникнення.
2. Методи прогнозування банкрутства підприємства.
3. Фінансова санація підприємства. Методи фінансування санації підприємства.
4. Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством та її організаційно-фінансове забезпечення.

заочна форма навчання

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 5: Вартість і оптимізація структури капіталу.

Мета: засвоїти теоретичні і практичні засади управління капіталом на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Капітал підприємства, його сутність, класифікація та компоненти.
 - 1.1. Власний капітал підприємства, особливості його формування.
 - 1.2. Позичковий капітал підприємства, особливості його формування.
2. Визначення потреби в капіталі підприємства.
3. Вартість капіталу підприємства. Розрахунок вартості компонентів і середньозваженої вартості капіталу підприємства. Ефект фінансового левериджу.
4. Структура капіталу підприємства та її оптимізація.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

Тема 6: Управління активами.

Мета: засвоїти теоретичний базис щодо здійснення управління активами на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Активи підприємства, їх сутність і класифікація.
2. Структура активів підприємства.
3. Управління необоротними активами підприємства.
4. Управління оборотними активами підприємства.
5. Стратегія фінансування оборотних активів підприємств.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Індивідуальне завдання з дисципліни «Фінансовий менеджмент» виконується самостійно кожним студентом за одним із 5-ох варіантів, розподіл яких здійснюється:

- для теоретичної частини – залежно від двох останніх цифр номера індивідуального навчального плану студента (залікової книжки);
- для практичної частини – залежно від першої літери прізвища студента.

Індивідуальна робота охоплює основні теми дисципліни і полягає у демонструванні рівня засвоєння теоретичних знань, практичних навиків проведення фінансових розрахунків та обґрунтуванні отриманих результатів, вона представляє собою набір локальних теоретичних і прикладних завдань, основною метою яких є виявлення знань студентів щодо організації фінансових відносин суб'єктів господарювання, а також навичок здійснення практичних розрахунків з метою їхнього використання для управління грошовими потоками, капіталом, активами, прибутком, інвестиціями, фінансовими ризиками тощо. КППЗ оформлюється у відповідності зі встановленими вимогами і оцінюється максимально у 80 балів (підготовка КППЗ – максимально 40 балів, захист КППЗ – максимально 40 балів). Виконання КППЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент».

Критеріями оцінки КППЗ є повнота розкриття теоретичних питань, правильність обчислень, повнота аналізу та науковий рівень обґрунтування отриманих результатів.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- написання рефератів з проблем курсу.

№ з/п	Тематика	Кількість годин
		денна/заочна
1.	Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	3/8
2.	Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	3/8
3.	Тема 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	8/12
4.	Тема 4. Управління грошовими потоками	8/14
5.	Тема 5. Вартість і оптимізація структури капіталу	8/14
6.	Тема 6. Управління активами	8/16
7.	Тема 7. Управління прибутком	8/12
8.	Тема 8. Управління фінансовими ризиками	8/12
9.	Тема 9. Управління інвестиціями	8/12
10.	Тема 10. Внутрішньо-фірмове фінансове прогнозування та планування	8/10
11.	Тема 11. Аналіз фінансових звітів підприємства	8/10
12.	Тема 12. Антикризове фінансове управління підприємством	5/10
Разом		83/138

8. Тренінг з дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Порядок проведення тренінгу:

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів із завданнями, що виносяться на тренінг.
2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття.
3. Практична частина шляхом виконання задач.
4. Підведення підсумків. Обговорення результатів виконання задач у групах, обмін думками.

На тренінг виносяться практичні завдання у формі задач.

ЗАДАЧА 1. У результаті реалізації проекту, який потребує інвестицій в обсязі 1600000 грн., передбачається одержання щорічного доходу в обсязі 300000 грн. упродовж 5 років (перший проект у таблиці). Визначити доцільність інвестицій, якщо коефіцієнт дисконтування дорівнює 15%. Застосувати метод розрахунку чистої теперішньої вартості. Порівняти отриманий результат зі значеннями за інвестиційними проектами 2–5, враховуючи умови, що згадані проекти реалізуються впродовж 5 років, на що потрібно той самий обсяг інвестицій. З інвестиційних проектів 1–5 вибрати доцільний.

Рік	Доходи, грн.				
	Проект 1	Проект 2	Проект 3	Проект 4	Проект 5
1	300000	0	200000	0	500000
2	300000	350000	300000	650000	500000
3	300000	550000	400000	450000	500000
4	300000	250000	500000	750000	500000
5	300000	750000	600000	550000	500000

ЗАДАЧА 2. Початкові інвестиції в проект А становлять 1100000 грн. Грошові потоки впродовж 5 років плануються такими: 1 р. – 300000 грн.; 2 р. – 400000 грн.; 3 р. – 200000 грн.; 4 р. – 400000 грн.; 5 р. – 500000 грн. (перший проект у таблиці). Ставка дисконту – 17%. Визначити коефіцієнт рентабельності інвестицій за проектом А, а також за проектами Б–Д,

використовуючи додаткову інформацію в таблиці. З інвестиційних проектів А–Д вибрати доцільний.

Рік	Грошові потоки, грн.				
	Проект А	Проект Б	Проект В	Проект Г	Проект Д
1	300000	100000	0	350000	0
2	400000	200000	300000	450000	700000
3	200000	300000	500000	250000	400000
4	400000	400000	200000	450000	600000
5	500000	500000	400000	550000	500000

ЗАДАЧА 3. Підприємство планує здійснити інвестиції на початкову суму 450000 грн. Передбачається, що проект А забезпечить такі грошові потоки: 1 р. – 130000 грн.; 2 р. – 200000 грн.; 3 р. – 180000 грн.; 4 р. – 100000 грн. (перший проект у таблиці). Чи доцільно прийняти проект А, якщо необхідний період окупності інвестицій становить 3 роки? Розрахувати періоди окупності інвестицій для проектів Б–В, якщо відомі дані в таблиці. При чому необхідний період окупності інвестицій для проекту Б становить 2 роки, а проекту В – 2,5 роки. Початкова сума інвестицій однакова для всіх проектів. Який з проектів А–В доцільно прийняти?

Рік	Грошові потоки, грн.		
	Проект А	Проект Б	Проект В
1	130000	200000	250000
2	200000	250000	150000
3	180000	150000	50000
4	100000	100000	170000

ЗАДАЧА 4. Розрахувати ефект фінансового важеля за умов, коли обсяг власного капіталу підприємства дорівнює 3000 тис. грн., а позичкового капіталу – 1000 тис. грн. Вартість позичкового капіталу складає 15%. Економічна рентабельність активів – 26%. Зробити розрахунки ефекту фінансового важеля для варіантів, якщо: а) обсяг власного та позичкового капіталу дорівнюють 2000 тис. грн.; б) обсяг власного капіталу дорівнює 4000 тис. грн., а позичковий капітал відсутній. Обґрунтувати висновки.

ЗАДАЧА 5. Підприємство здійснило емісію облігацій номіналом 100 грн. Річний купон становить 14 грн., а рівень витрат на емісію – 2%. Через рік ринкова ціна облігації збільшилася на 50 грн., а річний купон не змінився. Визначити вартість капіталу від облігацій нової емісії та раніше випущених облігацій.

ЗАДАЧА 6. Підприємство здійснило емісію простих акцій з фіксованим темпом приросту дивідендів 4% на рік. Поточна ціна акції становить 75 грн., розмір дивіденду – 10 грн./акцію, витрати на емісію – 3%. Визначити вартість капіталу від нової емісії простих акцій.

ЗАДАЧА 7. Підприємство здійснило емісію привілейованих акцій. Поточна ціна акції становить 80 грн., привілейований дивіденд – 20 грн./акцію, витрати на емісію – 3%. Визначити вартість капіталу від нової емісії привілейованих акцій.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

У процесі вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування, розв'язування задач;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Фінансовий менеджмент” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

для екзамену:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Робота на заняттях (теми 1-6) – макс. 5 балів за тему – загалом макс. 30 балів. 2. Виконання завдань для самостійної роботи – макс. 20 балів. 3. Модульна контрольна робота – макс. 50 балів	1. Робота на заняттях (7-12 теми) – макс. 5 балів за тему – загалом макс. 30 балів. 2. Виконання завдань для самостійної роботи – макс. 20 балів. 3. Модульна контрольна робота – макс. 50 балів	1. Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. 2. Захист КПЗ – макс. 40 балів. 3. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів	1 Тестові завдання (5 тестів по 5 балів за тест) – макс. 25 балів. 2. Теоретичне питання 1 – макс. 25 балів. 3. Теоретичне питання 2 – макс. 25 балів. 4. Задача – макс. 25 балів	

Критерії оцінювання роботи на практичному занятті

Здобувач вищої освіти на практичному занятті може отримати максимум 5 балів за шкалою:

5 балів ставиться за таких умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, дає повну, аргументовану, послідовну й обґрунтовану відповідь, що супроводжується правильними прикладами, на підтвердження власних думок, здійснює аналіз і формулює висновки, вільно послуговується термінологією у сфері фінансового менеджменту;
- розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання, досконало володіє навиками користування фінансовою звітністю підприємства та її ґрунтовного аналітичного опрацювання.

4 бали ставиться за таких умов:

- студент доволі активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, достатньо повний, обґрунтований виклад навчального матеріалу, але при додаткових контрольних запитаннях, які ставить викладач, не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;
- розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання лише з певною допомогою викладача чи колег, вміє користуватися фінансовою звітністю підприємства.

3 бали ставиться за таких умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- загалом виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

2 бали ставиться за таких умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після підказок викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і поверхнево її розуміє;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і без логічної послідовності.

1 бал ставиться за таких умов:

- студент фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) викладає початковий матеріал, припускаючись при цьому суттєвих неточностей і помилок, які не виправляє навіть при підказках викладача;
- виявляє нерозуміння змісту теоретичних питань і практичних завдань і, як наслідок цього – демонструє повну відсутність навичок як в аналізі явищ, так і в подальшому виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ (сума балів за всі види навчальної діяльності в межах модуля)	За національною шкалою	За шкалою ЄКТС
90–100	“Відмінно”	A (відмінно)
85–89	“Добре”	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	“Задовільно”	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	“Незадовільно”	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01–34		F (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1–12
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Viber тощо).	1-12
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-12
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-12
5.	Форми фінансової звітності.	4-12

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. РВВ ПДАУ, 2021. 300 с.
2. Бечко П., Непочатенко О., Гузар Б. та ін. Фінансовий менеджмент: підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.
3. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
4. Гаватюк Л. С., Сокровольська Н. Я., Корбутяк А. Г., Юрій Е. О. Управління фінансовими активами: навч. посіб. Чернівці : Рута, 2019. 160 с.
5. Гайбура Ю. А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/105.pdf.
6. Далик В., Pawlowski G., Кондратюк С., Формазюк О., Головатий О.-М. Теоретико-методичні засади використання контрактного підходу в системі організації фінансового менеджменту на підприємствах ІТ-сектору. *Академічні візії*. 2023. № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/167>.
7. Джерелейко С. Інструментарій покращення фінансових результатів у системі зміцнення економічної безпеки підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Т. 1. С. 67–74. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-10.pdf>.
8. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
9. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45.
10. Іванченкова Л. В., Степаненко С. В., Євтушевська О. О. Фінансовий і податковий менеджмент у системі управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2022. № 4. С. 125–129.
11. Костирко Л.А. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємств : [навч. посібник] / Л .А. Костирко, О. О. Терещенко, Р. О. Костирко, О. О. Серета. Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В.Даля. 2019. 405 с.
12. Кошельок Г. Грошові потоки в системі управління діяльністю підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 5(16). С. 50–57.
13. Крилова О.В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 31-33.
14. Курков М. С. Модель системи управління фінансами підприємств засобами штучного інтелекту. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 52/2. С. 147–153.
15. Лановська Г. І., Багацька К. В., Касьянова А. О. Управління вартістю підприємства. Практикум. Київ : КНТЕУ. 2020. 28 с.
16. Максимова М. В. Система фінансового менеджменту в умовах розвитку цифрової економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7064>.
17. Мних Є. В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства: навч. посіб. Київ : КНТЕУ. 2019. 232 с.
18. Непочатенко О. О., Пташник С. А. Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9168>.
19. Нестерова С. Фінансовий менеджмент : практикум. Київ : Кондор, 2019. 280 с.
20. Нечипоренко А., Костікова К. Адаптація зарубіжних практик фінансового ризик-менеджменту до діяльності українських підприємств. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2023. № 1(11), 46-58. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/180>.
21. Олійник О. О. Грошові і фінансові потоки в системі фінансового менеджменту підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 32–37.

22. Основи фінансового менеджменту. Конспект лекцій з дисципліни «Основи фінансового менеджменту» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073
23. «Менеджмент» / Уклад.: проф. І. А. Федоренко, проф. Н. О. Власова, ст. викл. А. Б. Макаренко. Харків : НТУ «ХП», 2021. 135 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/54043/1/Book_2021_Makarenko_Osnovy_finansovoho_menedzhmentu.pdf.
24. Пазинич В. І., Шулежко А. В. Фінансовий менеджмент : підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 408 с.
25. Решетник Н. І., Насікан Н. І., Клименко О. М., Світлична К. С., Сулова Т. О. Стратегічний фінансовий менеджмент у діяльності корпорацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 2(37). С. 134–141.
26. Роганова Г. О., Котлярова М. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу підприємства. *«Modern Economics»*. 2021. № 27. С. 166-175. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/27-2021/rohanova.pdf>.
27. Ромашко О. М., Баріляк В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 5. С. 180–184.
28. Фінансовий менеджмент : підручник. За ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2019. 440 с.
29. Хома Д. М., Лопатовський В. Г., Матюх С. А. Концептуальний базис фінансового менеджменту в сфері забезпечення економічної безпеки підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 4. С. 145–152. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/ujae_2022_r04_a21.pdf.
30. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
31. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2019. 488 с.
32. Щербань О., Невдачина О. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3 (14). С. 284–289.
33. Ясинська Д. В., Добровольська О. В. Сучасна парадигма діагностики фінансового стану підприємства в період кризи. *Економічний простір*. 2021. № 166. С. 81–84.
34. Alan C. Shapiro, Paul Hanouna (2019). *Multinational Financial Management*, 11-th Edition. URL: <https://www.wiley.com/en-us/Multinational+Financial+Management%2C+11th+Edition-p-9781119559900>.
35. Don M. Chance (2019). *Financial risk management: an enduser perspective*. World Scientific Books, World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd. URL: <https://www.amazon.com/Financial-Risk-Management-End-Users/dp/9811202672>.
36. What is Financial Management? Its Nature, Scope and Significance. URL: <https://emeritus.org/in/learn/what-is-financial-management/>.
37. What Is A Financial Management System? URL: <https://www.oracle.com/erp/financials/what-is-financial-management-system/>.